

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Відповідно до теорії постіндустріального суспільства, що виникла у середині ХХ ст., суспільне виробництво поділяється на три основні сектори: первинний – сільське господарство, вторинний – промисловість й третинний – сфера послуг, зокрема збільшення частки останнього у структурі ВВП й зайнятості визнається рівень розвитку національних економік.

Загалом існують різні підходи до визначення сутності послуг, проте дослідники визначають таку їх ключову характеристику, як неможливість зберігання, оскільки їх виробництво і споживання є одночасними. При дослідженні підходів до класифікації послуг науковці, як правило, враховують такі їх особливості як: специфіка поняття “послуга”, місце послуг у суспільному виробництві, капіталомісткість і матеріаломісткість послуг та ін. [1, с. 245].

Сфера послуг є важливим сектором економіки розвинутих індустріальних країн та займає все більш стійкі позиції в світовому господарстві. Для багатьох країн характерною є тенденція збільшення обсягів виробництва послуг, зростання доходів від сервісної діяльності, зростання зайнятості в цій сфері, загострення конкуренції, збільшення експорту та імпорту послуг.

У розвинених країнах частка сфери послуг складає до 70% ВВП. Так, зокрема у США, Франції, Нідерландах вона становить близько 70%, Австрії, Італії, Іспанії, Норвегії – 50-60% [2, с. 54]. В останні десятиріччя спостерігаються не лише зміни в галузевій структурі світового господарства, але і суттєве зростання частки населення, зайнятого у виробництві послуг. В багатьох країнах світу цей показник значно перевищує відповідні значення у сфері промислового виробництва. У країнах, що розвиваються сектор послуг також відіграє важливу роль, зокрема це стосується насамперед тих країн, які володіють унікальними природними ресурсами, та країн, на території яких знаходяться пам’ятки всесвітньої культурної спадщини. Основну роль в їх економіці відіграють туристичні послуги, фінансово-кредитна сфера, транспорт та ін.

Про роль окремих регіонів на міжнародному ринку послуг свідчать їхні частки у світовій торгівлі послугами. Зокрема частка експорту послуг розвинених країн зменшилася з 74,88% у 2005 р. до 68,38% у 2016 р. (табл.1). Частка експорту послуг країн, що розвиваються за досліджуваній період зросла з 23,11% до 29,43%. У структурі імпорту послуг частка економічно розвинених країн протягом 2005-2015 рр. поступово зменшувалась і лише у 2016 р. спостерігалось несуттєве зростання даного показника, який склав 59,48%. Частка країн, що розвиваються зросла з 28,42% у 2005 р. до 37,89% у 2016 р. Це свідчить про те, що незважаючи на те, що міжнародний обмін послугами здійснюється в основному між розвиненими країнами, поступово збільшують свою участь у світовому експорті послуг країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою.

Ринок послуг порівняно з товарними ринками має певні особливості та характеризується високою швидкістю обороту капіталу внаслідок більш короткого виробничого циклу; територіальною сегментацією і локальністю; високою диференційованістю продукту в одній і тій самій галузі; індивідуальністю і нестандартністю наданих послуг і технологій в багатьох галузях сфери послуг; високою невизначеністю результату при наданні послуг, наявністю асиметрії маркетингової інформації; високою чутливістю до ринкової кон’юнктури [2, с.55].

Структура експорту та імпорту послуг за групами країн світу, %

Група країн	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Експорт								
Економічно розвинені країни	74,88	69,51	69,19	68,11	68,37	68,59	67,93	68,38
Країни, що розвиваються	23,11	27,99	28,18	29,13	28,79	28,95	29,86	29,43
Країни з перехідною економікою	2,01	2,50	2,63	2,76	2,84	2,46	2,22	2,19
Імпорт								
Економічно розвинені країни	68,97	62,22	61,03	59,56	59,20	58,51	58,60	59,48
Країни, що розвиваються	28,42	34,58	35,62	36,67	36,73	37,86	38,42	37,89
Країни з перехідною економікою	2,61	3,20	3,35	3,77	4,08	3,63	2,99	2,64

Джерело: побудовано авторами за даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/>

Таким чином, протягом останніх десятиріч спостерігається значне зростання значимості сфери послуг у світовій економіці, наслідками якого є підвищення частки послуг у валовому випуску, обсягах імпорту й експорту, зростання чисельності трудових ресурсів, зайнятих у цій сфері, підвищується значення професій, пов'язаних з високою насиченістю їх представників інформацією і знаннями. Зі сферою послуг в сучасному економічному просторі пов'язані практично всі види діяльності, причому послуги надають не тільки традиційно сервісні, але й промислові підприємства, які здійснюють гарантійне і післягарантійне обслуговування виробленого продукту, транспортні послуги, інформаційну підтримку та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні : кол. моногр. / за ред. М.І. Скрипниченко; НАН України, ДУ — Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К., 2015. – 544 с.
2. Пугачевська К.Й. Сфера послуг в Україні: особливості розвитку та стратегічні перспективи / Пугачевська К.Й. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». – 2016 . – № 18. – С. 52–56.

Ралко О.С., к.е.н., доц.
 Національний університет біоресурсів і
 природокористування України
 м. Київ, Україна

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА КОН'ЮНКТУРУ СВІТОВОГО РИНКУ ПОСЛУГ

У сучасних умовах характерною рисою розвитку світового ринку є швидке зростання ринку послуг, як на рівні національних ринків, так і на міжнародному ринку та стагнація на ринку товарів. Бурхливий розвиток сфери послуг, пов'язаний в основному із зростанням інноваційних технологій, підвищенням рівня загальної інформатизації та комп'ютеризації суспільства, зростанням рівня платоспроможності населення, глобалізацією світових ринків. Так, у світі виробництво традиційних товарів та надання традиційних послуг знаходяться у стані кволої кон'юнктури. Серед матеріальних галузей виробництва у стані високої кон'юнктури знаходяться наукомістке, інноваційне